

A »LETOPISZ« MÁJUS-JUNIUSI KETTŐS SZÁMÁRÓL

Közel 140 oldalon jelent meg a Szerb Matica 121 éves folyóiratának, a »Letopisz«-nak május-juniusi kettős száma. A történelmi múltú folyóirat, Délkelet-Európának legrégebb folyóirata, felvonultatja ezuttal Vajdaság soknyelvű írónak javarészt, szerbeket, horvátokat, magyarokat, szlovákokat és románokat.

Soha még emyire vajdasági a »Letopisz« nem volt. Soha még, emyire manifestáció-szerűen, nem nyitotta meg hasábjait a kisebbségekhez tartozó írók előtt. A 121 éves folyóirat újjászületett a felszabadulással: régi ruháját levetette, s elvetette régi vonalvezetését is. Csak az új Jugoszláviában kerülhet sajtó alá egy ilyen, népeink összefogását és megvalósult egységét dokumentáló folyóirat. Csak a népielszabadító harc szabadíthatta fel a többségi négekhez tartozó írók előtt. A 121 éveszetők legnagyobb részét nemzeti el fogultságuktól, az erősebb gögös elzárkózottságától.

És nem csupán a többségeket szabadította fel. Mi, magyarok például, a régi Jugoszláviában is fordítottunk s ezzel benutattunk vajdasági szerb írókat — munkánk azonban inkább a magát kisebbségnek érző, gátlásokkal küzdő alázatosok dörgő-fékdzése volt, sokszor kézzelfogható javak ellenében. És akkor — a régi Jugoszláviában — író író fordított, író a másik író gondolatait ültette át és sohasem, vagy csak nagyon ritka esetekben és ritka kivételek érezték feladatuknak, hogy az írón keresztül egy másik, egy testvérnép gondolatait, vágyait, harcait tolmácsolják. Talán csak a mi »Hid«-unk vallotta magáénak ezt a feladatot itt, Vajdaságban. Az arisztokratikusan konzervatív régi »Letopisz«, a gazdag Matica elefántcsont tornyából szemlélt sajtó szerb népét éppenúgy, mint a vajdasági nemzeti népeket.

Két román író is jelentkezik ezuttal a szerb olvasóközönség előtt: Mihai Avramescu és Radu Flora. És itt érdemes megállni egy pillanatra. A régi, az imperialista Jugoszlávia szövetségese volt az ugyancsak imperialista Romániának, Károly király sógora volt Sándor királynak. A »szövetséges« Jugoszláviában még sem fejlődhetett ki román irodalom: a román iskolakötelesek éppen úgy nem tanulhattak anyanyelvükön, mint akár a magyarok. Az urak szövetsége csak az útletek szövetezését jelentette és sohasem a népét, amellyel egyformán nem törődött az olajmag-nás Károly és Sándor, aki a régi Jugoszlávia urának minden piszkos üzletéből lefogta a maga »királyi« százalékát.

A három és fél éves új Jugoszláviában, éne, szárnyait bontogatja a román irodalom is. És akármennyire is nem értékmérés ezuttal a célunk, azt is megállapíthatjuk, hogy — sikerrel bontogatja.

Maga a »Letopisz« is természetesen érzi vállalkozásának újszerűségét, mondhatnók — nagyszerűségét. »Soha még — írja »Jegyzet«-ében, — amőta a »Letopisz« megjelenik, nem kísérelte meg, hogy bemutassa Vajdaság irodalmi és kulturális erőit, sem egyetlen, sem néhány, egymás után következő számában«. Megállapítja, hogy a régi Jugoszláviában nem volt és nem lehetett együttműködés a különböző nemzetiségek között, mert ilyen együttműködést nem hűst a nemzeti elnyomás és a nemzetek közötti gyűlölködést szító uralkodó szellem. »... A joguktól megfosztott nemzetiségeknek nem volt lehetőségük kulturális fejlődéshez és nem tudtak látható eredményeket felmutatni kulturális és irodalmi téren sem. Ma azonban, alig három évvel a fasizmus láncai alóli felszabadulás után, a kulturális fejlődés olyan fokot ért el, hogy még olyan kicsiny és régebben egészen elmaradt nemzetiség csoport, mint a román is, nem csupán kulturális, hanem irodalmi ténykedéssel is jelentkezik.«

A »Letopisz« e kettős számában még az egyes szerb írók és magyar-
vonatkozású írókkal fűzik szorosabbra a kapcsolatokat népeink kö-
zött. Vonatkozik ez elsősorban a ki-
tűnő Petőfi-fordítóra Csiplics Bog-
dánra, a Szerb Népszínház igazgató-
jára, aki »Új napok« című elbeszélé-
sében Pál és Jolán, egy magyar doi-
gozó emberpár világosodó életét me-
séli el. Csiplics fordította különben
Latak István és Gál László verseit,
míg Majtényi Mihály, Lőrinc Péter és
Herceg János novelláinak fordítója
Leszkovác Mladen, a Vajdasági Kul-
turális Egyesületek Szövetségének
újraújra választott elnöke.

A »Letopisz« számunkra különös
jelentőségű vállalkozását örömmel
üdvözljük és vele együtt hisszük,
hogy jelentős lépést jelent népeink
testvéri kapcsolatainak megerősítése
és Vajdaság népi együttműködésének
előmozdítása felé, abban a nagy mun-
kában, amelynek célja, hogy világos-
ságot, ragyogóbb jövődőt építsen tar-
tományunk s ezzel hazánk valamennyi
népének, minden dolgozójának.

g. I.

A »SZIKRA REGÉNYTÁR« NÉGY KÖNYVE

A Magyarországról érkezett leg-
utóbbi könyvszállítmányból föltét-
lenül ki kell emelnünk a »Szikra Re-
génytár« kiadványait, melyek nálunk
is rövidesen igen kedvelt és népsze-
rű olvasmányok lesznek. Talán ke-
vés európai országban terjedt el any-
nyira a ponyva ragálya, mint éppen
a régi, reakciós Magyarországon,
ahol a rendszer szemetlunyit egyes
kiadóvállalatok kizárólag üzleti nye-
részkedést szolgáló ponyvagyártása
fölött, mert a jó üzlet mellett, a
ponyva kitűnő eszköze volt a nép-
butításnak, s a beteg társadalom
igazi problémáiról a ponyva sikere-
sen terelte el a széles néptömegek
figyelmét. És ami szintén igen lénye-

ges szempont, — a ponyva a legol-
csóbb sajtótermék, tehát hozzáférhe-
tő áron vásárolhatta meg minden ol-
vasó.

A haladó magyar irodalmi élet év-
tizedekig folytatott harca a ponyva
ellen csak most, a demokratikus Ma-
gyar Köztársaságban teszi meg első
sikeres lépéseit. A »Szikra Regény-
tár« elindítása ennek a küzdelemnek
eleddig a legeredményesebb megnyi-
latkozása. »Jó könyvet adni olcsó
áron az olvasók kezébe« — elve
alapján indult meg a »Szikra Regény-
tár« sorozata és meggyőződhetünk,
hogy ez az elv nemcsak a ponyvát
fogja letörni, de hatalmas olvasótá-
borot toboroz a világirodalom nagy
művei számára is.

Az alább ismertetett négy könyv
ebben a sorozatban jelent meg.

Makszim Gorkij:

AZ ORLOV HÁZASPÁR

Aki Gorkijt olvassa, az tudja, hogy
a nagy író, aki a realista művészet
kiváló eszközeivel írta meg a társa-
dalom gyökeres problémáit feltáró
műveit — minden sorában, minden
gondolatában az élet legnagyobb kü-
csét, az Embert szereti. Ez érezzük.
Az Orlov házaspárt olvasva még ak-
kor is, ha szörnyű, sokszor ember-
telen dolgokat mond el Orlovról, a
részesek, asszonyterőről cipészről és
környezetéről, Gorkij ebben az em-
berben és felfedezi a legszebb embe-
ri méltóságokat, melyek ének
benne, de a cári Oroszország rom-
lott társadalmá nem engedi fölszín-
re jutni.

A már jelképpé vált pincelyuk-
ban lakó Grigorij Orlov cipész és
agyongyötört felesége életébe a dű-
högő kolerajárvány visz be, új, ed-
dig idegen érzéseket. A nagy küzde-
lem, melyet a járvány ellen vív né-
hány ismeretlen, de nagyszíjú, há-
tor ember, fölírzza mindennapi éle-
téből az Orlov házaspárt is, olyany-
nyira, hogy Grigorij is feleségével
együtt a küzdők sorába lép. Életük
új tartalommal gazdagodik. A pin-
celyuk fojtó levegője a kolerabara-